

Geografiska informationssystem inom folkhälsoområdet. Erfarenheter och fortsatt utveckling

Under de senaste tre åren har ett systematiskt arbete med geografiska informationssystem (GIS) bedrivits på avdelningen för tillämpat folkhälsoarbete inom ramen för Karolinska institutets folkhälsoakademi. Nu när verksamheten övergår till Stockholms läns landsting är det dags att sammanfatta erfarenheterna och reflektera över hur arbetet kan fortsätta framöver.

Utgångspunkten för arbetet var en diskussion om hur användarvänliga verktyg för analys av folkhälsodata kan utvecklas. Sammanställningar och analyser inom folkhälsoområdet presenteras mest i form av skrivna rapporter, en form som har sina begränsningar. Genom att visualisera data med hjälp av kartor och andra interaktiva verktyg förbättras förståelsen och tolkningen av data. Detta är viktigt för att kunna fatta bra beslut, beslut som ofta baseras på sifferunderlag. Användarvänligheten är också mycket viktig, om inte verktygen används är det ingen mening med dem.

Vi har haft samarbete med flera olika aktörer både inom och utom landstinget. Kommunförbundet i Stockholms län (KSL) har fått hjälp med kartproduktion rörande frågor inom skolområdet. Barnhälsovårdens (BHV) rapporter innehåller numera kartor som illustrerar hur verksamheten ser ut i länets olika delar. I samarbete med hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning (HSF) och Experian AB har kartor och andra verktyg tagits fram som illustrerar hur livsstilar samvarierar med vårdkonsumtion. Experian AB tar fram den s.k. Stockholmsmosaiken som delar in länets befolkning utifrån socioekonomiska data och uppgifter om konsumtionsmönster och livsstilar.

Förutom kartproduktion och webbfrågor har arbetet också handlat om data. Mycket diskussioner har förts kring datakvalitet och tolkning. Siffrans makt är stor och att rätt kunna tolka resultat och sätta dem i sitt sammanhang är nödvändigt. Att i samarbete med våra målgrupper föra dessa diskussioner har varit mycket värdefullt både för oss och dem.

Ett bra exempel på konsultativt stöd är samarbetet med kommunernas folkhälsostrateger och drogsamordnare, Länsstyrelsen och Stockholms stad kring visualisering av data från Stockholmsenkäten. Enkäten genomförs sedan 1998 vartannat år bland pojkar och flickor i åk 9 och åk 2 i ett flertal av länets kommuner och ställer frågor om tobaks-, alkohol-, droganvändning, levnadsvanor m.m.

Samarbetet har resulterat i en sida på webbplatsen Folkhälsa på karta, en guide till hur data från enkäten kan användas i presentationer (Stockholmsenkätens Lathund) och ett interaktivt hjälpmedel, Stockholmsenkätens urvalsverktyg, som ger användaren möjlighet att enkelt skapa anpassad grafik för egna behov. Vi har också genomfört ett flertal seminarier om problemen med indikatorer som mäts indirekt som t.ex. psykisk ohälsa.

GIS-arbetet är efterfrågat och uppskattat. Många både inom och utom landstinget har användning för GIS men har inte resurser att själva bedriva ett systematiskt arbete i frågan. Många önskar någon form av konsultativt stöd även framöver. I dagsläget har de Folkhälsa på karta, numera i sin andra version, till sin hjälp men också webbplatsen Folkhälsorapportering på webben som lanserades samtidigt som Folkhälsorapporten 2011.

Under hela perioden har avdelningen samarbetat med Tillväxt, miljö och regionplanering (TRM) och HSF i tekniska frågor. Vi har också för diskussioner om en gemensam GIS-strategi. Webbplatsen Kartportalen som lanserades i mars 2012 är ett första steg mot närmare samarbete kring GIS-frågor inom folkhälsoområdet, regionplaneringen och hälso- och sjukvården.

Framöver bör samarbetet kring Kartportalen ytterligare förstärkas. Det bör finnas möjlighet till fortsatt konsultativt stöd till våra nuvarande samarbetspartners men också till andra intresserade. Vikten av god dataförståelse kan inte nog betonas. Visuella hjälpmedel hjälper till att öka förståelsen.

Kontaktinformation:

Nils Larsson

Centrum för Epidemiologi och Samhällsmedicin

Stockholms läns landsting

e-post: nils.larsson@sll.se